

Regio Gooi en Vechtstreek Aardgasvrij

Regionale Subsidieaanvraag proeftuinenwijken

Beschrijving van het proces en de opzet van de
Regionale subsidieaanvraag Proeftuinen aardgasvrije wijken (BZK)

Bart van Manen – Michiel van der Vight
Regio Gooi en Vechtstreek – Warmte Transitie Makers

20 Juni 2019

Dit stuk is geschreven door:

In samenwerking met:

Inhoudsopgave

1	De regionale subsidieaanvraag	4
1.1	Inleiding en aanleiding	4
1.2	Doelen en ambities van de regio(gemeenten)	4
1.3	Regionale samenwerking	4
1.4	Waarom een regionale aanvraag?	5
2	Uitgangspunten en opzet van de aanvraag	6
2.1	Uitgangspunten voor een regionale aanvraag	6
2.2	Lopende trajecten	7
3	Opzet van de subsidieaanvraag	8
4	Het proces	9
	Bijlage 1: Overzicht geselecteerde wijken	12

1 De regionale subsidieaanvraag

1.1 Inleiding en aanleiding

Het regeerakkoord is helder: minimaal 49% CO₂-reductie in 2030 en uiterlijk in 2050 een aardgasvrije, energieneutrale gebouwde omgeving. Deze ambities vertalen zich lokaal naar concrete doelen als aardgasvrije wijken, energiebesparingsmaatregelen en duurzame energieopwekking. De energietransitie heeft een prominente plek in de coalitieakkoorden 2018 - 2022 van de gemeenten in Gooi en Vechtstreek. De vraag daarbij is niet of inwoners, bedrijven en overheid moeten versnellen op de energietransitie, maar hoe.

Het Rijk is voornemens om gemeenten een regierol te geven bij het begeleiden van de verduurzaming van de gebouwde omgeving en de sectortafel elektriciteit. Specifiek voor het aardgasvrij maken van de gebouwde omgeving (aardgasvrije wijken) is het Programma Aardgasvrije Wijken opgezet. De doelstelling om uiterlijke 2050 een aardgasvrije en energieneutrale gebouwde omgeving te realiseren, vertaalt zich concreet in 30.000 tot 50.000 woningen per jaar aardgasvrij maken in 2021. Voor 2030 moet dit jaarlijks om 200.000 woningen liggen. Dit is een enorme opgave, waarvoor via verschillende programma's en subsidies middelen beschikbaar worden gesteld. Eén daarvan is de subsidie Proeftuinen Aardgasvrije Wijken van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (Min. BZK).

1.2 Doelen en ambities van de regio(gemeenten)

Niet alleen landelijk is de ambitie op het gebied van duurzaamheid hoog (en noodzakelijk), ook de gemeenten in de regio én de Regio Gooi en Vechtstreek hebben een hoge ambitie. In alle coalitieakkoorden van de gemeenten Gooi en Vechtstreek staat de energietransitie hoog op de agenda. Gemeenten zetten in op CO₂-reductie door energie te besparen en duurzaam op te wekken. Daarnaast pakken de gemeenten het maatschappelijk vastgoed en de straatverlichting aan. Aardgasloze nieuwbouw en duurzame herbestemming van bestaande wijken zijn in de meeste regiogemeenten speerpunt. Tot slot zien gemeenten de energietransitie als kans om aan de slag te gaan met het creëren van werkgelegenheid, onderwijs en gezondheid.

1.3 Regionale samenwerking

Gezien de grootte van de opgave hebben de gemeenten in de regio, partners en de regio, via in ieder geval twee wegen, de samenwerking op de energietransitie vastgelegd. Allereerst de Regionale Samenwerkingsagenda. In deze agenda hebben de gemeenten en de regio de gezamenlijke speerpunten waarop samenwerkt wordt beschreven. De gemeenteraden hebben de eerste stap in de totstandkoming van de Regionale samenwerkingsagenda 2019 – 2022 gezet. Hier zien we bij alle gemeenten de energietransitie terugkomen als speerpunt van regionale samenwerking. De gemeenten willen aansluiten bij de landelijke CO₂-reductie doelstelling en zien Gooi en Vechtstreek als gewenst schaalniveau om de ambities te realiseren.

Daarnaast werken in Gooi en Vechtstreek energiecoöperaties, netbeheerders, waterschap, provincie, woningcorporaties en gemeenten sinds november 2017 samen aan de regionale energietransitie. Onder het motto 'Samen op pad' zijn intenties uitgesproken en afspraken gemaakt om te komen tot een gezamenlijke strategie en aanpak voor een energieneutrale regio. Het regionale programma 'Samen op Pad' zet in op een langjarige intensieve samenwerking met partners. Focus ligt daarbij op de gebouwde

omgeving, omdat hier de grootste energie- en warmtevraag zich voordoet. Gemeenten nemen de regie, partners dragen bij aan het gezamenlijke programma met kennis en capaciteit.

In 'Samen op Pad' en de Regionale Samenwerkingsagenda is, onder andere, de wens uitgesproken om samen *aan de slag te gaan*. Dit houdt concreet in dat de gemeenten ervaring opdoen met wijkaanpakken richting aardgasvrije warmtevoorzieningen. In november 2018 is hiertoe door bestuurders vanuit gemeenten en partners de wens uitgesproken om gezamenlijk (met gemeenten en partners) te werken aan aardgasvrije pilot wijken in de regio. Er lopen op dit moment verschillende pilots in de regio die toewerken naar 'aardgasvrij'.

In 2018 is door geen van de gemeenten uit de Gooi en Vechtstreek een aanvraag ingediend. In 2019 is er een nieuwe kans deze subsidie aan te vragen. Vanaf begin 2019 zijn gemeenten en partners samen begonnen met de inventarisatie welke wijken kansrijk zijn voor een eventuele subsidieaanvraag bij BZK; 'het net ophalen'. Het uitgangspunt hierbij is dat de subsidieaanvraag aansluit op de projecten en ambities die we in de komende jaren concreet kunnen realiseren.

1.4 Waarom een regionale aanvraag?

Er zijn verschillende aspecten die meewegen in het regionaal aanvragen van de subsidie voor de wijken in de regio. Allereerst ligt het vanuit de gezamenlijke regionale doelstellingen voor de hand om het vraagstuk als regio, en niet als afzonderlijke gemeenten op te pakken. Het is een kans om de regionale verbinding en samenwerking extra te versterken. Dit uitgangspunt wordt door alle gemeenten en partners gedragen.

Daarnaast, in lijn met de gezamenlijke regionale doelstellingen, wordt met een traject rondom pilotwijken en de subsidieaanvraag een regionaal leereffect beoogd. Er bestaat op dit moment een landelijk (lerend-) netwerk voor de aardgasvrije proeftuinen, echter mag verwacht worden dat via een meer regionaal leertraject in deze aanvraag de leereffecten groter zijn. Ook in acht nemend dat er in de regio veel vergelijkbare wijken zijn. De potentie voor opschaling en leereffecten is hiermee groter.

Ook met betrekking tot de schaal, op regio-niveau, kan een regionale aanvraag een grote (positieve) rol spelen bij de honorering van de subsidie. Er spelen in de verschillende gemeenten in de regio meerdere projecten richting aardgasvrije toepassingen van energie. Een enkele wijk of project (bijvoorbeeld een VvE) heeft op zichzelf staand, niet genoeg woning om in aanmerking te komen voor de subsidie. Door een combinatie van wijken en projecten in de regio bereikt men wel deze schaal. Schaal is in dit geval het aantal woningen dat mogelijk aardgasvrij wordt. Kortom, de optelbaarheid van woningen.

Daarnaast geldt dat er veel vergelijkbare wijken en probleemgebieden zijn. Te denken valt aan monumentale panden, wijken van voor 1920, wijken uit de jaren 60-70, en verschillende wijken die gebouwd zijn aan het einde van de 20ste eeuw of het begin van deze eeuw. De problematiek in de woningen lijkt erg op elkaar. Aanpakken en opschaling van succesvolle oplossingen kunnen dan ook binnen een wijk, maar ook in andere wijken in de regio plaatsvinden. Vanuit de BZK-aanvraag wordt ook gezocht naar proeftuinwijken met potentie voor opschaling. In lijn hiermee wordt wel gezocht naar een zo divers mogelijk pallet aan wijken en projecten. Allereerst om een zo breed mogelijk leereffect op verschillende typologieën te bereiken. En anderzijds om in zoveel mogelijk wijken een vergelijkbare aanpak te ontwikkelen, met als doel toekomstige opschaling.

Als regio kunnen we extra middelen aanvragen om onderzoeken uit te voeren en concrete ervaring op te doen in de eerste wijken. De ervaringen en resultaten kunnen we delen. In de aanvraag kunnen we aangeven in welke wijken we starten met eerste projecten en in welke andere wijken en gemeenten we in een later stadium vergelijkbare wijken zien, waar de opgedane kennis en ervaring doelgericht ingezet kan worden. Uit ons eerste contact met BZK blijkt ook dat ze positief staan tegenover een regionale aanvraag.

De regionale samenwerking versterkt de aanvraag en zorgt ervoor dat de gehele regio meer kans maakt op honorering van de subsidieaanvraag.

2 Uitgangspunten voor de aanvraag

Als gevolg van de regionale samenwerking op het gebied van de energietransitie, zijn gemeenten, regio en partners samen gestart met een inventarisatie van wijken en projecten die in de komende jaren van het aardgas afgesloten kunnen worden. In de eerste bijeenkomsten, met gemeenten en partners, is het 'net opgehaald' om te kijken welke ambities en projecten er op dit moment zijn binnen de gemeenten en als kansrijk gezien worden. Daarnaast zijn de uitgangspunten voor de regionale aanvraag besproken.

2.1 Uitgangspunten voor een regionale aanvraag

De regionale subsidieaanvraag kent de volgende uitgangspunten:

- *We vragen de subsidie alleen aan als deze ook past en aansluit bij de ambities om daadwerkelijk stappen te zetten richting aardgasvrij en verduurzaming van woningen.*
- *Vertrekpunt vormen de uitkomsten van de twee bijeenkomsten 'net ophalen' (12 februari en 12 maart) en alle daarop volgende bijeenkomsten;*
- *Het advies en besluit over een regionale BZK-subsidie wordt afgestemd met gemeenten en partners;*
- *Voor de aanvraag van de subsidie gaan we uit van een regionaal karakter waarbij ingezet wordt op regionale samenwerking om de energietransitie en de opschaling van wijkaanpakken te versnellen.*
- *Het leereffect en opschaling op regionaal niveau is een belangrijke factor in de aanvraag.*
- *Er wordt in de aanvraag verwezen naar projecten en wijken die op dit moment niet als kansrijk geacht worden, maar in de komende 10 jaar wel (leertraject en opschaling)*
- *Een regionale spreiding van projecten en wijken wordt beoogd.*
- *Diversiteit in wijk en woningtypologieën wordt beoogd*
- *Het advies voor een regionale aanvraag is positief indien er voldoende haalbare trajecten zijn en de samenwerking de kans op honorering vergroot.*
- *Om vooraf zicht op te krijgen op de kansen van een regionale aanvraag, wordt voorafgaand aan de indiening advies ingewonnen bij Min. BZK op basis van een concept aanvraag.*

Opmerking: Uitgangspunten BZK worden hier opgenomen zodra BZK de regeling heeft gepubliceerd en er meer bekend is over de criteria van regeling. Planning en activiteiten zijn afhankelijk (en in afwachting) van publicatie van de regeling door BZK

2.2 Lopende trajecten

In het eerste half jaar van 2019 is via twee sessies geïnventariseerd welke projecten in de Gooi en Vechtstreek mogelijk in aanmerking komen voor de BZK Proeftuinen subsidie. Op basis van deze inventarisatie is de volgende shortlist opgesteld:

Wijkgerichte projecten:

- *Hilversumse Meent, Hilversum;*
- *Kerkelanden, Hilversum*
- *Stad en Lande & Bovenweg, Huizen;*
- *Bijvanck, Blaricum;*

Complex/gebouw gerichte projecten:

- *De Wetering, Blaricum;*
- *Palace Residence, Hilversum;*
- *Torenflat, Gooise Meren*

Uit de inventarisatie blijkt ook dat er meerdere trajecten lopen met VvE's en dat er trajecten zijn gericht op monumentale panden. Naast de wijkgerichte projecten, wordt bekeken of deze projecten ook meegenomen kunnen worden in het pallet van oplossingen waarvoor subsidie wordt aangevraagd bij BZK.

De inventarisatie en (pre-)selectie van bovengenoemde trajecten volgt uit de regionale bijeenkomst over de BZK subsidie van 12 maart 2019. De subsidieaanvraag wordt in eerste instantie gestoeld op de (bovengenoemde) projecten, incl. de projecten die zich richten op VvE's. Deze projecten beschrijven ieder, op basis van de lokale doelstelling: hoe en hoeveel woningen in het komende decennium naar verwachting aangepakt worden (zie hiervoor Hoofdstuk 4: Proces). Op basis van tussentijdse inzichten en ontwikkelingen kan de lijst met definitieve projecten aangepast worden. In de bijlage is hiertoe een wijk opgenomen (ter overweging), namelijk Weesp Centrum en Weesp Noord.

Naast de wijken waar concrete projecten lopen, wordt in de subsidieaanvraag ook verwezen naar andere wijken en gemeenten in de regio Gooi en Vechtstreek die verwachten in de komende 10 jaar een rol te gaan spelen bij de opschaling van initiatieven.

In de aanvraag worden verschillende typologieën wijkaanpakken opgenomen. Dit geldt voor het bouwjaar van de betreffende wijken, een aantal VvE's en eventueel monumentenaanpak. Dit vanuit het idee dat ze 'samen optellen' en een maximaal leereffect kunnen bereiken. Wel zal in de aanvraag onderstreept worden welke kruisbestuiving er regionaal mogelijk vanuit de gekozen typologieën is.

3 Opzet van de subsidieaanvraag

In dit onderdeel volgt een toelichting op hoe de aanvraag wordt opgebouwd (per wijk/project). De indeling is gemaakt op basis van de criteria waarop de regeling in 2018 is getoetst en de verwachte criteria voor de regeling in 2019. De definitieve opmaak en hoofdstukindeling wordt opgesteld nadat de regeling door BZK is gepubliceerd.

Hoofdstukken 0, 1, 2, 4 en 5 zijn specifiek voor het regionale karakter van de aanvraag. Hoofdstuk 3 beschrijft de individuele projecten. Dit hoofdstuk is afhankelijk van de plannen, ambities en ontwikkelingen per gemeente.

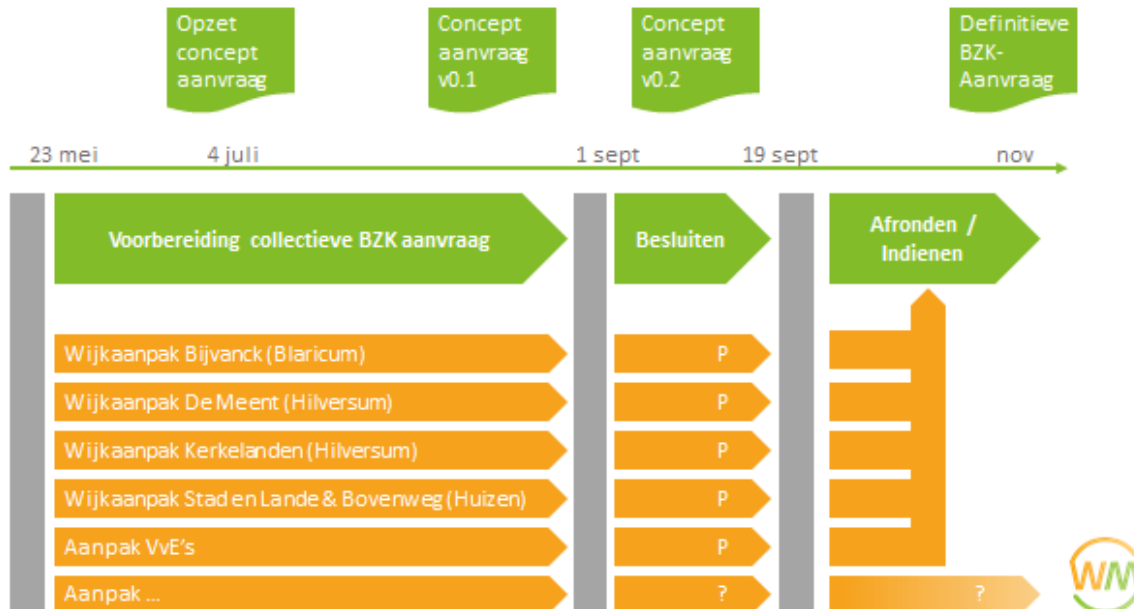
Globaal bestaat de subsidieaanvraag uit de volgende onderdelen:

0. Samenvatting: voor welke gemeenten, aantal woningen en wijken subsidie wordt aangevraagd. Welke resultaten worden nagestreefd in deze wijken, welke opschalingskansen er regionaal zijn vanuit deze projecten.
1. Inleiding; met onderbouwing voor een regionale subsidieaanvraag en welke voordelen dat biedt voor BZK en de regio
2. Opzet van het regionale programma voor leren en opschaling.
3. Beschrijving van de individuele projecten. Per project worden de volgende onderdelen beschreven:
 - a. Korte beschrijving van de wijk met facts & figures
 - b. Stand van zaken en kansen / natuurlijke momenten
 - c. Doelen (incl. doorkijk naar ambities in de tijd)
 - d. Onderbouwing bij de gekozen oplossingsrichting en inschatting onrendabele top
 - e. Plan van Aanpak / de Wijkstrategie (incl. bewonersparticipatie):
 - i. Stappenplan eerste stappen
 - ii. Doorkijk naar opschaling
 - iii. Fasering / planning
 - f. Financieel: Inschatting onrendabele top en beoogde investering vanuit de betrokken stakeholders
 - g. Onderbouwing van haalbaarheid en draagvlak voor het project.
4. Toelichting op de samenhang en kruisbestuiving vanuit de projecten.
5. Samenvatting met financiering per gemeente / wijk en gevraagde subsidie.

De opzet (format) voor de aanvraag wordt in de komende periode ontwikkeld.

4 Het proces

In januari 2018 zijn de gemeenten, partners en de regio Gooi en Vechtstreek samen met de Warmte Transitie Makers begonnen aan het traject voor een regionale subsidieaanvraag voor aardgasvrije proeftuinen bij het ministerie van Binnenlandse Zaken.

Afbeelding 1: Opstellen BZK subsidieaanvraag

Bovenstaande afbeelding laat zien dat op regionaal niveau (groen) de collectieve aanvraag wordt voorbereid. Parallel hieraan lopen in de gemeenten de verschillende projecten. Vanuit de individuele projecten worden de ambities en de onderbouwing voor de benodigde hoeveelheid subsidies opgesteld. Ook wordt per project het nodige voorwerk verricht, zoals een technisch-economische analyse en het creëren van draagvlak voor het project. Per project is bestuurlijk draagvlak en ook draagvlak vanuit lokale stakeholders nodig.

Planning voorziet nu dat in september de balans wordt opgemaakt. Vanuit de regio wordt een projectformat opgesteld, die voldoet aan de criteria van de BZK proeftuinwijken subsidie. Per project wordt in dit format de benodigde beschrijvingen en onderbouwingen aangeleverd. De aangeleverde stukken worden verwerkt tot een concept aanvraag die ter besluitvorming wordt voorgelegd aan de betrokken bestuurlijke partijen. Indien de besturen akkoord gaan met de regionale subsidieaanvraag, volgt de uiteindelijke indiening van de aanvraag bij het Ministerie.

Opmerking: In alle wijken die zijn opgenomen in de (voorlopige) lijst, loopt een traject waarin wordt toegewerkt naar een aardgasvrije warmtevoorziening. De wijken worden meegenomen in dit traject, maar ontwikkelen in deze wijken lopen verder, ook indien besloten wordt af te zien van een gezamenlijke BZK-subsidieaanvraag.

De tabel hieronder geeft in meer detail weer wat de processtappen tot nu toe en de nog te nemen stappen in de komende maanden zijn. De definitieve deadline voor indiening moet nog bekend gemaakt worden (bij publicatie van de regeling) door Min. BZK. Naar verwachting zal de deadline voor indiening van de aanvraag in november of december zijn.

Stappenplan
<p><u>12 februari</u>: Eerste (regionale) bijeenkomst voor het subsidietraject. Tijdens de bijeenkomst zijn partners en gemeenten gevraagd na te gaan welke wijken, op dat moment, kansrijk leken voor een subsidieaanvraag. Dit houdt in dat deze wijken of projecten op relatief korte termijn aangesloten worden op een alternatieve warmtebron (aardgasvrij). Daarbij is ook nagedacht over de uitgangspunten voor de aanvraag.</p>
<p><u>12 maart</u>: Tweede (regionale) bijeenkomst voor het subsidietraject. Tijdens de tweede bijeenkomst werd het 'net opgehaald'. De uitkomsten van 12 februari zijn nogmaals bekeken. Een concretere en gedetailleerdere lijst van kansrijke wijken en projecten is opgesteld. Voor elk van de onderstaande wijken loopt een traject in de gemeente.</p> <p>De lijst is als volgt (voorlopig):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bijvanck (Blaricum) • Kerkelanden (Hilversum) • Hilversumse Meent (Hilversum) • Stad en Lande / Bovenweg (Huizen) • De Wetering, Blaricum; • Palace Residence, Hilversum; • Torenflat, Gooise Meren.
<p><u>16 april</u>: Ambtelijk Overleg Energietransitie (Regio). Bespreken wijken/projecten, proces en eerste contouren van de aanvraag. Gezien vertraging rondom publicatie, nog geen agendering in PFHO.</p>
<p><u>23 mei</u>: Individuele gesprekken met gemeenten (Hilversum). N.a.v. de uitkomsten van de eerste twee bijeenkomsten en overleggen tussentijds, met betrokkenen vanuit de gemeente dieper ingaan op de wijk/het project. Specifiek voor Hilversumse Meent en Kerkelanden.</p>
<p><u>24 mei</u>: Individuele gesprekken met gemeenten (Huizen). Specifiek voor Stad en Lande / Bovenweg.</p>
<p><u>3 juni</u>: Individuele gesprekken met gemeenten (Blaricum). Specifiek voor de Bijvanck.</p>
<p><u>18 juni</u>: Derde (regionale) bijeenkomst i.k.v. het subsidietraject. Presenteren en bespreken conceptaanvraag (opzet).</p>
<p><u>Juni - September</u>: Afstemming met Min. BZK zoeken rondom regionale aanvraag.</p>
<p><u>4 Juli</u>: Portefeuillehouderoverleg Fysiek Domein (Regio). Ter kennisname presenteren conceptaanvraag. Voorbereiding op besluit na de zomer/19 september.</p>

<p><u>Juli – Augustus: Verder uitwerken projecten (PvA) per gemeente. Uitwerken format voor wijken op te nemen in de aanvraag en opzet voor de aanvraag.</u></p>
<p><u>1 september:</u> Besluiten per individuele gemeenten. Bundelen en samenvoegen projecten en PvA's in regionale aanvraag. Toewerken naar complete concept aanvraag.</p>
<p><u>19 september:</u> Portefeuillehouderoverleg Fysiek Domein (Regio). Besluit (Go/no-Go) indiening subsidie. Hierin besluit te nemen op volgende punten:</p> <ul style="list-style-type: none"> •BZK subsidie: Ja of Nee?; •Keuze voor wijken en/of projecten; <p>Tijdens het proces is vastgesteld dat een regionale aanvraag het uitgangspunt is.</p>
<p><u>November:</u> Verwachte deadline voor indiening van subsidie Proeftuinen Aardgasvrije wijken van Min. BZK.</p>

Tussentijds en waar mogelijk wordt men op verschillende momenten Op de hoogte gehouden van het proces rondom het subsidietraject. Belangrijk hierin is de publicatie van de regeling.

Bijlage 1: Overzicht geselecteerde wijken

Wijken	Gemeente	Status
Bijvanck	Blaricum	Ontwikkeling van projectaanpak
Hilversumse Meent	Hilversum	Plan in ontwikkeling, richting uitvoering.
Kerkelanden	Hilversum	Haalbaarheidsonderzoek TEO
Stad en Lande / Bovenweg	Huizen	Plan in ontwikkeling
VvE: De Wetering	Blaricum	?
VvE: Palace Residence	Hilversum	?
VvE: Torenflat	Gooise Meren	?
In overweging: Warmtenet vanuit RWZI naar het monumentale centrum	Weesp	?
Optioneel: Monumentale aanpak	Verschillende gemeenten	?

Het totale overzicht van alle geïnventariseerde wijken, ook voor opschaling in een latere fase, is beschreven in het document Uitkomsten 'Net Ophalen' BZK, d.d. 12 februari 2019.